

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**



**СТРЕЛЬЧЕНКО АНАТОЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ**

УДК 349.3[364.32:616-051]

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ  
ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БРОНЕЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИМ  
НАСЕЛЕННЯМ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право та процес;  
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата  
юридичних наук**

**Київ – 2025**

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна»

**Науковий керівник:**

доктор юридичних наук, професор  
заслужений юрист України

**Сербин Руслан Андрійович,**  
Національна академія внутрішніх справ  
Ректор

**Офіційні опоненти:**

доктор юридичних наук

**Воронятніков Олександр Олександрович,**  
Київський національний економічний  
університет імені Вадима Гетьмана,  
професор кафедри публічного та міжнародного права

кандидат юридичних наук, доцент

**Гуржій Анна Валеріївна,**  
Державний торговельно-економічний університет,  
доцент кафедри адміністративного,  
фінансового та інформаційного права

Захист відбудеться «07» лютого 2025 року о 12 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ-ДСП, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ-ДСП, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий 07 січня 2025 року

**Учений секретар**  
спеціалізованої вченої ради



**Оксана ХАБЛО**

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми.** Україна є демократичною та соціально-спрямованою державою, яка навіть під час активних бойових дій активно скеровує свої зусилля у напрямку європейської та євроатлантичної інтеграції, що забезпечуватиме її розвиток та процвітання. Однак, цьому зашкоджує низка суттєвих перешкод як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, що загрожує не лише військовому контингенту, але й усьому цивільному населенню. Такими загрозами є активна збройна агресія з боку російської федерації, проживання цивільного населення на окупованих територіях та інші їх види, захист від яких потребує здійснення цільових ефективних дій правового характеру. На жаль, негативні процеси, які впливають на життя та здоров'я громадян, призводять до економічної та демографічної кризи через зменшення людського потенціалу. Відповідно, останніми роками, усі ці загрози загострюються, стають небезпечнішими, непередбачуваними, а отже, потребують обумовлюють необхідність активної реакції, у тому числі засобами правового регулювання.

Зазначене спонукає законодавця і правників до створення ефективного та дієвого адміністративно-правового забезпечення захисту цивільного населення, зокрема з використанням засобів індивідуального бронезахисту, що є невід'ємною складовою національної безпеки України. Від рівня організації роботи держави та її інститутів з адміністративно-правового забезпечення використання таких засобів цивільним населенням значною мірою залежить подальший розвиток економіки, політики та суспільства України, а також її конкурентоспроможність на світовій геополітичній та економічній арені. Останніми роками законодавча влада зробила низку важливих кроків у напрямку забезпечення належного функціонування адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту загалом, що відмічається у низці національних стратегій, концепцій та програм. Однак ця діяльність не набула належної якості та системності, а відтак значною мірою цивільне населення залишається поза увагою і часто потерпає від різних загроз та очікує відповідного захисту.

Проблематика адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту неодноразово була предметом наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. Зокрема, їй присвячували увагу В. Б. Авер'янов, В. О. Антонов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, О. І. Безпалова, О. О. Бригінець, А. Л. Борко, І. Г. Бухтіярова, І. П. Голосніченко, С. М. Гусаров, А. В. Гуржій, Т. О. Гуржій, А. В. Дашковська, І. М. Доронін, В. Ф. Загурська-Антонюк, І. В. Каріх, В. Ю. Кобринський, А. Т. Комзюк, І. В. Кременовська, А. М. Куліш, О. В. Кузьменко, Є. В. Кобко, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, В. А. Ліпкан, К. Б. Левченко, О. А. Моргунов, О. М. Музичук, А. М. Мурашко, В. М. Олуйко, І. Д. Пастух, Т. С. Перун, А. В. Рубан, О. Ю. Салманова, Р. А. Сербин, В. В. Сокурєнко, В. Д. Сущенко, О. О. Тихомиров, В. І. Теремецький, Т. Ю. Ткачук, М. І. Хавронюк, З. В. Чуйко, Р. В. Шаповал та інші вчені. З огляду на результати попередніх наукових досліджень з обраної проблематики, варто зазначити, що в умовах збройної

агресії російської федерації питання адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням є надзвичайно актуальними.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.** Обрана тема дисертаційного дослідження узгоджується з положеннями Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затвердженими Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Стратегією економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021; Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020; Стратегією людського розвитку, затвердженою Указом Президента України від 02 червня 2021 року № 225/2021; Стратегією розвитку оборонно-промислового комплексу України, затвердженою Указом Президента України від 20 серпня 2021 року № 372/2021; Стратегією воєнної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021; Стратегією зовнішньополітичної діяльності України, затвердженою Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021; Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони на 2023-2027 рр., схваленим Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 237/2023; Основними науковими напрямками та найважливішими проблемами фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019–2023 рр., затвердженими Постановою президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 року № 30; Тематикою наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 рр., затвердженою Наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454. Тему дисертаційного дослідження затверджено рішенням Вченої ради Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 25 грудня 2015 року (протокол № 5).

**Мета і задачі дослідження.** *Мета* дослідження полягає у формулюванні теоретичних положень та науково аргументованих рекомендацій щодо адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту.

Для досягнення мети в дисертації вирішувалися такі *задачі*:

- дослідити генезис становлення та розвиток адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту;
- визначити поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням;
- сформулювати принципи адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням;
- охарактеризувати поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням;

- дослідити нормативно-правове регулювання адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням;
- охарактеризувати суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту;
- вивчити міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням та запропонувати передовий досвід для впровадження;
- сформулювати напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.

*Об'єкт дослідження* – суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.

*Предмет дослідження* – адміністративно-правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.

**Методи дослідження.** Методологічним підґрунтям дисертаційної роботи стали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання соціально-правових явищ юридичної дійсності. Це зумовило дослідження проблеми шляхом інтеграції соціального змісту та юридичної форми. У процесі написання дисертації використано *діалектичний метод*, який надав можливість сформулювати уявлення про генезис становлення та розвиток адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (підрозділ 1.1). *Порівняльно-правовий та формально-юридичний методи* застосовано під час аналізу нормативно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням та визначення суб'єктів такого забезпечення (підрозділи 2.2, 2.3). *Логіко-нормативний метод* дав можливість виявити недоліки і проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення на основі аналізу нормативно-правової бази та правозастосовної практики (підрозділи 2.2, 3.1, 3.2). *Історико-правовий метод* використано для вивчення генезису становлення та розвитку, змін підходів у адміністративно-правовому забезпеченні використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням у часі. *Системно-структурний метод* дослідження дозволив здійснити комплексний розгляд, з огляду на багатовимірний характер проблеми (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2). *Синергетичні методи* допомогли виявити нові аспекти досліджуваних явищ і розробити нові підходи до роботи з ними (підрозділ 1.2, 1.3, 3.1, 3.2). *Статистичний метод* став одним зі способів оцінювання забезпечення засобами індивідуального бронезахисту цивільного населення як у довоєнний період, так і в умовах дії режиму воєнного стану (підрозділ 1.2). *Метод аналізу та синтезу* в поєднанні з *методом юридичної аналогії* дозволив розглянути та з'ясувати сутність новітніх засобів індивідуального бронезахисту та особливості їх використання цивільним населенням тощо (розділи 1, 2, 3). *Метод логічного аналізу* у поєднанні з *методами догматичним та прогнозування* дав змогу сформулювати висновки та пропозиції, що містяться у дисертаційному

дослідженні. Поєднання вказаних методів також дало можливість сформулювати висновки та рекомендації, що містяться в дисертації.

*Емпіричну основу* дисертаційного дослідження становлять статистичні дані щодо публічних закупівель через систему «Prozorro», які свідчать про значне збільшення обсягів закупівель з 2021 року: у 2022 р. - на 80 %, у 2023 р. – на 180 %; у 2024 р. – на 200 % (свідченням цього у 2023–2024 рр. є реєстрація у системі «Prozorro» 69 лотів на суму контрактів, що становить 8,97 млрд грн); результати проведеного анкетування 660 респондентів з-поміж цивільного населення у Київській, Запорізькій, Харківській, Хмельницькій, Одеській та Миколаївській областях та з-поміж працівників і військовослужбовців Державної служби з надзвичайних ситуацій, Національної гвардії України; Збройних Сил України; Національної поліції України; Державної прикордонної служби, а також приватних охоронних структур «Sheriff», «Венбест», «Статус», «Sirius», «Охоронний Холдінг», «Юніон Холдінг», «Security Corporation», «USS Security», «Сакура-М», «Комсервіс»; працівників Акціонерного товариства «Укрпошта»; працівників приватної спеціалізованої служби інкасації «Сіт-Сек'юриті»; правова публіцистика та довідкові видання та власний досвід розроблення випробувань та впровадження засобів індивідуального та колективного бронезахисту на ТОВ «НВП «Темп–3000»;

**Наукова новизна отриманих результатів.** Дисертація є першим в українській правовій науці спеціальним комплексним дослідженням теоретичних і практичних аспектів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.

У дисертаційному дослідженні отримані такі результати, що мають наукову новизну:

*вперше:*

– сформовано історичні періоди становлення та розвитку адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального захисту, зокрема з часом і бронезахисту цивільним населенням, зокрема: 1) період Стародавнього світу (пр. 4 млн років тому – V ст. н.е.); 2) період Середньовіччя (V ст. н.е. – XV ст. н.е.); 3) період Нової історії (XV ст. н.е. – кінець XIX ст. н.е.); 4) період Новітньої історії (XX ст. н.е. до сьогодні) та виокремлено характерні ознаки зазначених періодів;

– обґрунтовано, що адміністративно-правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням – це сукупність адміністративно-правових норм, гарантій, засобів та методів публічного адміністрування, які використовуються органами державної влади для забезпечення та підтримання стану захищеності життя і здоров'я людини, її особистої недоторканності, за якого гарантується право кожної людини на здорову та безпечну життєдіяльність у суспільстві за умови забезпечення та гарантування їм індивідуального захисту;

– визначено, що принципи адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням – це основоположні ідеї, на яких ґрунтується діяльність суб'єктів владних повноважень щодо забезпечення права громадян на використання засобів

індивідуального бронезахисту для збереження здоров'я і життя як окремої людини так і членів родин та суспільства;

– класифіковано принципи адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням з виокремленням принципів наукового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (відповідності між теорією та практикою; об'єктивності; усебічності наукового забезпечення; детермінізму й діалектичного розвитку; реальності та економічності); адміністративні принципи забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (пріоритету прав та свобод людини і громадянина; верховенства права; рівності; демократизму правотворчості й реалізації права тощо); характерологічні принципи забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (пріоритету захисту життя та здоров'я; доступності; відповідності стандартам якості; простоти використання; оперативного постачання; цільового розподілення; інформування та навчання щодо використання; психологічного підтримання; економічної ефективності; ефективної співпраці з міжнародними організаціями; безпеки; безперервного контролю та нагляду з боку державних органів і мілітаризму);

– доведено, що правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням – це компетентна діяльність уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, яка полягає у видаванні правових норм та приписів, обов'язкових до виконання, спрямована на вжиття заходів щодо використання засобів індивідуального захисту цивільним населенням у процесі реалізації наданих їм повноважень;

– аргументовано, що механізм адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту – це взаємопов'язана сукупність організаційно-правових та фінансово-економічних інструментів, правових заходів, способів та методів, які використовуються державою задля забезпечення належного функціонування та розвитку суспільних відносин у сфері адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту з метою захисту життя та здоров'я громадян, а також забезпечення законності і правопорядку в суспільстві;

– сформульовано систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням як сукупність суб'єктів публічного адміністрування, які визначають та організують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту населення за допомогою адміністративно-правових засобів, способів, методів та відповідних процедур;

– визначено та охарактеризовано основні напрями ефективності адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, зокрема: перший напрям – вдосконалення нормативно-правової бази; другий напрям – чіткий контроль за обігом засобів індивідуального бронезахисту; третій напрям – формування чіткої системи розподілу засобів бронезахисту; четвертий напрям – підвищення доступності засобів бронезахисту; п'ятий напрям – фінансова доступність засобів

індивідуального бронезахисту; шостий напрям – налагодження власного виробництва та постачання, яке допоможе уникнути дефіциту в умовах зростання попиту під час кризових ситуацій не лише серед військової категорії осіб, але й для цивільного населення; сьомий напрям – рівномірний розподіл та логістика; восьмий напрям – інформаційна доступність; дев'ятий напрям – пріоритетність для груп ризику, що передбачає забезпечення доступності засобів індивідуального бронезахисту для особливо вразливих груп населення, які перебувають під найбільшою загрозою; десятий напрям – контроль за цінами і боротьба зі зловживаннями; одинадцятий напрям – співпраця з міжнародними організаціями та партнерами, яка полягає в активному залученні міжнародних організацій та можливостей інших країн для забезпечення доступності засобів індивідуального бронезахисту тощо;

*удосконалено:*

– поняття адміністративно-правового забезпечення, яке треба розуміти як основоположні ідеї та засади діяльності суб'єктів владних повноважень щодо регулювання правовідносин у сфері використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, які полягають у прийнятті нормативних актів та впровадженні механізмів їх реалізації для забезпечення прав і свобод людини та громадянина, задоволення їх потреб під час використання засобів індивідуального бронезахисту, а також для функціонування умов безпеки для громадянського суспільства та держави;

– класифікацію нормативно-правового регулювання забезпечення засобами індивідуального бронезахисту цивільного населення за такими рівнями: I – конституційний; II – законодавчий; III – нормативний; IV – відомчий та надано його ґрунтовну характеристику;

– систематизацію суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням за такими критеріями: 1) за порядком формування: а) виборні органи (організації) – ті, які обрані Українським народом, жителями певних адміністративно-територіальних одиниць, радами громадських організацій (Верховна Рада України, Президент України, органи місцевого самоврядування, громадські організації); б) органи, створені за порядком призначення (Рада національної безпеки і оборони України, вищий орган виконавчої влади – Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади – Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, інші ЦОВВ, Збройні Сили України, військові формування, утворені відповідно до чинного законодавства України); в) органи, які створюються за виборно-призначувальним порядком (відповідні суб'єкти громадянського суспільства, зокрема, Громадська рада при Міністерстві оборони України, члени якої обираються представниками громадянського суспільства та затверджуються Міністром оборони України); 2) за предметною компетенцією та повноваженнями: а) органи загальної компетенції (Президент України, Кабінет Міністрів України, органи місцевого самоврядування); б) органи (організації) з особливими повноваженнями (Рада національної безпеки і оборони України, Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство охорони здоров'я



України, Збройні Сили України, Національна гвардія України, інші військові формування, які створені відповідно до чинного законодавства України, громадські об'єднання, функції яких передбачають діяльність у сфері адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням);

*дістали подальшого розвитку:*

– структурні елементи адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, до яких віднесено: адміністративно-правові норми; суб'єкти взаємовідносин (суб'єкти владних повноважень та суб'єкти використання засобів індивідуального бронезахисту); акти застосування норм права, об'єкт правовідносин; способи, форми, методи та засоби реалізації адміністративно-правового забезпечення;

– понятійні категорії «принципи», «принципи забезпечення», «забезпечення», «адміністративно-правове забезпечення», «механізм», «механізм забезпечення» тощо;

– механізм адміністративно-правового забезпечення як взаємопов'язана сукупність правових інструментів, заходів, способів та методів, які використовуються з метою гарантування функціонування та розвитку суспільних відносин у відповідній сфері публічного адміністрування;

– система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, яку запропоновано визначати як систему органів публічного адміністрування, котра за допомогою правових інструментів реалізовує свою діяльність, спрямовану на забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів правовідносин.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що результати дослідження, які сформульовані у висновках дисертації, становлять науковий, теоретичний та практичний інтерес і можуть бути використані у:

– *нормотворчій діяльності* – для підготовки проектів законів про внесення змін до законодавства України з метою удосконалення адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (Довідка Комітету Верховної Ради України з правоохоронної діяльності № 04-27/12-2024/258118 від 20 листопада 2024 року);

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшого дослідження теоретичних та практичних питань адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (Акт впровадження Національної академії внутрішніх справ № 170-нд від 22 жовтня 2024 року; Акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 01 жовтня 2024 року);

– *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності практичної діяльності органів публічної адміністрації у сфері адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (Акт впровадження Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки № 134-О від 15 жовтня 2024 року);

– *освітньому процесі* – під час викладання курсів «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Фінансове право», «Інформаційне право»,

«Поліцейське право», «Поліцейська діяльність» та при підготовці підручників, навчальних посібників, монографій, курсів лекцій, практикумів із зазначених дисциплін (Акт впровадження Національної академії внутрішніх справ № 169-ОП від 22 жовтня 2024 року).

**Апробація результатів дисертації.** Теоретичні висновки, сформульовані в дисертації, доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях, семінарах та засіданнях круглих столів: «Адміністративно-правове забезпечення діяльності публічної адміністрації в умовах воєнного стану» (Київ, 22 лютого 2023 року); «Безпекова ситуація в Україні в умовах війни: стан, загрози, напрями забезпечення безпеки» (Київ, 27 вересня 2024 року); «Адміністративно-правове забезпечення діяльності публічної адміністрації» (Київ, 20 червня 2024 року); «Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану» (Кривий Ріг, 20 вересня 2024 року); «Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи» (Київ, 30 жовтня 2024 року); «Research of young scientists: from idea generation to project implementation» (Lyon, France 28-30 October, 2024 year); «Scientific trends in the development of science and education» (Thessaloniki, Greece 04-06 November, 2024 year).

**Публікації.** Основні положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, відображено у семи наукових статтях, з яких: шість статей опубліковано в наукових фахових виданнях категорії «Б», перелік яких затверджено МОН України; одна стаття у міжнародному науковому виданні (юридична тематика) країн Європейського Союзу. Також здійснено апробацію, що відображено у сімох тезах доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах та засіданнях круглих столів.

**Структура та обсяг дисертації.** Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (203 найменування на 21 сторінці) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 251 сторінку, із них 224 сторінки основного тексту.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** аргументовано актуальність теми та ступінь дослідження тематики, її зв'язок із науковими програмами, планами і темами, сформульовано мету, завдання, об'єкт та предмет, а також методологічне, нормативно-правове та науково-теоретичне підґрунтя дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію результатів роботи, публікації, що висвітлюють основні позиції дисертації.

**Розділ 1 «Теоретико-правові засади використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням»** складається із трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Генезис становлення та розвитку адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту»* на підставі ґрунтовного аналізу історичних джерел, законодавчих, нормативно-правових актів, а також правозастосовного досвіду сформовано періодизацію

щодо становлення та розвитку сфери забезпечення цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту.

Сформовано історичні періоди становлення та розвитку сфери адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням: 1) період Стародавнього світу (пр. 4 млн років тому – V ст. н.е.); 2) період Середньовіччя (V ст. н.е. – XV ст. н.е.); 3) період Нової історії (XV ст. н.е. – кінець XIX ст. н.е.); 4) період Новітньої історії (XX ст. н.е. до сьогодні), ґрунтовно охарактеризовано кожен період та виокремлено їх особливості.

У підрозділі 1.2 *«Поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням»* запропоновано авторське визначення поняття «адміністративно-правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням» як врегульована адміністративно-правовими нормами діяльність владних суб'єктів, спрямована на забезпечення та підтримання стану захищеності життя і здоров'я людини та її особистої недоторканості, а також виокремлено його особливості: реалізовується на основі відповідної сукупності адміністративно-правових норм, гарантій, засобів та методів; виконуються уповноваженими органами публічної адміністрації; застосовуються для забезпечення та підтримання стану захищеності життя і здоров'я людини, особистої недоторканості, за якого гарантується право кожної людини на здорову та безпечну життєдіяльність у суспільстві; наявні необхідні умови для забезпечення індивідуального захисту. Визначено, що адміністративно-правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням полягає у створенні стабільної основи підтримання стану захищеності здоров'я та життя людини та громадянина через систему нормативного адміністративно-правового забезпечення, організаційно-правових та процедурних гарантій особистої безпеки кожної особи.

У підрозділі 1.3 *«Принципи адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням»* розкрито сутність та ієрархічне місце досліджуваних принципів, їх класифіковано та характеризовано.

Доведено, що забезпечення цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту в умовах війни чи інших надзвичайних ситуацій ґрунтується на певних засадах, спрямованих на максимальну ефективність та безпеку. Основні принципи забезпечення індивідуальним бронезахистом цивільних осіб містять: принцип пріоритету захисту життя та здоров'я, найважливішим завданням якого є збереження життя та здоров'я цивільних громадян, особливо тих, хто перебуває в зонах бойових дій чи під загрозою обстрілів. Ці засоби повинні бути доступними для найвразливіших категорій населення, включно із жінками, дітьми, людьми похилого віку, а також тих, хто виконує важливі функції, наприклад, медиків, рятувальників, волонтерів. Відповідно, принцип доступності містить засоби індивідуального бронезахисту, які повинні бути доступними за ціною та в достатній кількості для усіх верств населення, що свідчить про важливість впровадження державної підтримки та

участі благодійних організацій у постачанні таких засобів для тих, хто не може самостійно придбати їх. Держава повинна передбачати певні субсидії або забезпечувати безкоштовне поширення засобів індивідуального бронезахисту з-поміж найуразливіших категорій громадян (цю позицію підтримали понад 89 % респондентів). Сформовано бачення щодо принципу відповідності стандартам якості засобів бронезахисту, на основі яких має забезпечуватися ефективний захист усіх верств населення (актуальність такої позиції підтримали 65 % респондентів). Для цього важливо, щоб засоби індивідуального бронезахисту пройшли сертифікацію відповідно до міжнародних або національних стандартів безпеки. Недотримання цих стандартів може призвести до неефективного захисту та створення додаткових ризиків. Вагомим місцем у системі принципів займає принцип простоти використання засобів індивідуального бронезахисту, на основі якого використання таких засобів має бути легким та не потребувати спеціальної підготовки. Для цивільних осіб важливо, щоб бронезилети та інші засоби були інтуїтивно зрозумілими, легко одягалися та не створювали дискомфорту, що допоможе знизити ризик неправильного (неефективного) використання у стресових ситуаціях (цю позицію підтримали 86 % респондентів). Відповідно, забезпечення цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту в умовах сучасних викликів надзвичайно важливе для збереження життя та здоров'я людей. Дотримання вищезазначених принципів допоможе покращити організацію процесу надання та використання засобів індивідуального бронезахисту, знизити ризики та зберегти життєво важливі ресурси в кризових ситуаціях.

**Розділ 2 «Механізм адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням»** складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «*Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням*» досліджено механізм адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. Обґрунтовано, що ця система зосереджена на забезпеченні цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту в період активних бойових дій та інших ризиків. Вона має на меті ефективно відповідати на потреби та виклики, пов'язані із забезпеченням цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту у складних воєнних та інших надзвичайних умовах, забезпечуючи права особи на захист її особистого життя та здоров'я. Доведено, що елементи адміністративно-правового забезпечення застосування заходів індивідуального бронезахисту характеризуються багатогранністю та різноманітністю за своєю природною сутністю, і їх класифіковано у такі групи: нормативно-правові; інституційно-правові; організаційно-правові; діяльнісно-правові. Підсумовано, що ефективне функціонування механізму адміністративно-правового забезпечення засобами індивідуального захисту практично неможливе без належного функціонування кожного з визначених елементів. Саме тому, важливим напрямом діяльності держави є забезпечення якісного функціонування цього механізму.

У підрозділі 2.2 «Нормативно-правове регулювання адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням» розкрито поняття «нормативно-правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням».

Встановлено, що нормативно-правове регулювання адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням характеризується розробленням правових норм, імплементацією соціальних гарантій, адаптацією законодавства до умов воєнного (особливого) періоду з метою забезпечення цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту, врахування викликів та потреб, гарантування захисту життя та здоров'я людей. Унаслідок проведеного аналізу законодавства щодо забезпечення засобами індивідуального бронезахисту вважається необхідним доповнити Розділ VI «Фінансування та матеріально-технічне забезпечення національного спротиву» Закону України «Про основи національного спротиву» пунктом 3.1 такого змісту: «Забезпечення добровольчих формувань територіальних громад засобами індивідуального бронезахисту», який гарантуватиме належне матеріально-технічне забезпечення, у тому числі й засобами індивідуального бронезахисту, з метою захисту здоров'я та збереження життя добровольчих формувань територіальних громад, що залишено поза увагою законодавця.

У підрозділі 2.3 «Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням» визначено, класифіковано та охарактеризовано суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. Доведено, що таку систему складають суб'єкти управління, які визначають та організовують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту населення за допомогою адміністративно-правових засобів, способів, методів та відповідних процедур. Обґрунтовано, що адміністративно-правовий статус суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням визначено як сукупність встановлених нормами адміністративного права прав, обов'язків та відповідальності, реалізація яких спрямована на досягнення високого рівня забезпечення національної безпеки країни через ефективний цивільний захист населення засобами індивідуального бронезахисту. Аргументовано, що система суб'єктів забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням є важливим елементом цілісного механізму гарантування національної безпеки держави загалом, оскільки саме ці суб'єкти реалізують завдання та функції, зумовлені необхідністю їх досягнення.

**Розділ 3 «Ефективність адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням»** складається із двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням» вказано, що Конституцією США нормативно передбачено захист

засобами індивідуального бронезахисту усіх цивільних осіб на вільних засадах їх вільне застосування та зберігання. Відповідно, усі цивільні громадяни, працівники правоохоронних органів та інші особи мають право вільно купувати засоби індивідуального бронезахисту, використовувати їх у власних цілях та зберігати у домашніх умовах, без становлення спеціальних умов. Водночас, досить вагоме значення в адміністративно-правовому забезпеченні користування засобами бронезахисту цивільного населення в Естонії має Концепція національної безпеки Естонії, яка була опублікована на початку 2023 р. Саме ця Концепція встановлює цілі й принципи політики національної безпеки Естонії, а також характеризує середовище безпеки та визначає напрям національної політики Естонії. Основною метою Концепції є захист існування Естонської держави і її народу, в тому числі й цивільного населення за допомогою засобів індивідуального бронезахисту. Аргументовано, що Естонія вважається досить обороноздатною країною, яка постійно працює над удосконаленням національної безпеки та оборони. Країна підвищила витрати на оборону до історично високого рівня. Визначено, що витрати Естонії на оборону, зокрема й на засоби індивідуального захисту населення, в 2023 р. перевищили 1 млрд євро з 2,85 % ВВП, у 2024 р. перевищили уже 2 млрд євро. У 2022 році Естонія додатково виділила понад 1,2 млрд євро на військову оборону, у 2023 р. – 2,2 млрд. євро, у 2024 р. – 2,8 млрд євро. Збільшення витрат на обороноздатність Естонії сягають історично високого рівня: у 2022 р. такі витрати становили 2,34 % ВВП; у 2023 р. – 2,73 % ВВП; на 2024 р. очікується їх перевищення до 3 % ВВП (на оборону в ЄР на поточний рік виділено 1,33 млрд євро)<sup>1</sup>.

Зазначено, що забезпечення цивільного населення засобами бронезахисту є важливою проблематикою національної безпеки в умовах сьогодення, особливо під час активних воєнних конфліктів та інших надзвичайних ситуацій. Із проведеного аналізу наукових позицій та законодавства ряду країн встановлено, що уряди і неурядові організації працюють над забезпеченням цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту через гуманітарні програми, підтримання урядів і міжнародну співпрацю. Відповідно, Україні важливо розширювати забезпечення цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту на основі міжнародних ініціатив та пропозицій (пропозицію підтримали 67 % респондентів).

*У підрозділі 3.2 «Напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням» на основі вивчення міжнародного досвіду та законодавчого його врегулювання виокремлено, одинадцять напрямів удосконалення адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.*

Аргументовано, що після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України набуло актуальності забезпечення цивільного населення засобами індивідуального бронезахисту, яке виконало низку проблем та потребувало вирішення. Виокремлено низку проблем, на вирішення яких

<sup>1</sup> National Security Concept of Estonia. 2023. URL: [https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/eesti\\_julgeolekupoliitika\\_alused\\_eng\\_22.02.2023.pdf](https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/eesti_julgeolekupoliitika_alused_eng_22.02.2023.pdf)

автор спрямував напрями їх удосконалення, зокрема: недостатність нормативно-правового регулювання щодо ефективного забезпечення засобами індивідуального бронезахисту цивільного населення; недоступність засобів бронезахисту через високі ціни; нестача внутрішнього виробництва засобів індивідуального бронезахисту в Україні; нестача засобів індивідуального бронезахисту, яка виникає через неефективну логістику та особливий розподіл таких засобів; неналежна якість засобів індивідуального бронезахисту та підробки на зразок відомих виробників; недостатність навичок використання засобів індивідуального захисту тощо.

Запропоновані напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення засобами індивідуального бронезахисту цивільного населення є важливим аспектом правової системи, особливо в умовах збройних конфліктів або підвищених ризиків для безпеки громадян. Для покращення адміністративно-правового захисту засобами індивідуального бронезахисту цивільного населення необхідно застосовувати запропоновані напрями ефективності з боку держави та її органів, які повинні мати відповідне спрямування та володіти відповідними повноваженнями щодо забезпечення безпеки країни та її населення.

## **ВИСНОВКИ**

На підставі комплексного дослідження та ґрунтовного аналізу теоретичних засад, норм чинного законодавства України, міжнародно-правових актів, практики їх реалізації запропоновано сучасне вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні поняття та особливостей адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, відповідно до якого сформульовано низку висновків та пропозицій.

1. Визначено історичні періоди становлення та розвитку адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, зокрема: 1) період Стародавнього світу (пр. 4 млн. років тому – V ст. н.е.); 2) період Середньовіччя (V ст. н.е. – XV ст. н.е.); 3) період Нової історії (XV ст. н.е. – кінець XIX ст. н.е.); 4) період Новітньої історії (XX ст. н.е. до сьогодні) та виокремлено характерні ознаки, притаманні кожному періоду.

2. Встановлено, що адміністративно-правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням врегульоване адміністративно-правовими нормами і характеризується як діяльність владних суб'єктів, яка спрямована на забезпечення та підтримання стану захищеності життя і здоров'я людини та її особистої недоторканності. Визначено, що адміністративно-правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням полягає у створенні стабільної основи підтримання стану захищеності здоров'я та життя людини та громадянина через систему нормативного адміністративно-правового забезпечення, організаційно-правових та процедурних гарантій особистої безпеки кожної особи. Доведено, що адміністративно-правове забезпечення використання засобів індивідуального

бронезахисту цивільним населенням здійснюється на основі державних гарантій, які за допомогою правових засобів, способів, форм і методів адміністративно-правового впливу реалізують у практичній площині державну політику у сфері використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, регулюють здійснення суб'єктами своїх повноважень, а в підсумку – мають повніше задовольняти суспільний інтерес у сфері використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.

3. Визначено, що принципами адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням є основоположні ідеї та засади, на яких ґрунтується діяльність суб'єктів владних повноважень щодо забезпечення права громадян на придбання, застосування та зберігання засобів індивідуального бронезахисту для збереження здоров'я і життя як окремої людини, так і всього суспільства. З огляду на це, сформульовані такі класифікаційні групи принципів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, зокрема: принципи наукового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (відповідності між теорією та практикою; об'єктивності; усебічності наукового забезпечення; детермінізму й діалектичного розвитку; реальності та економічності); адміністративні принципи забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (пріоритету прав та свобод людини і громадянина; верховенства права; рівності; демократизму правотворчості й реалізації права тощо); характерологічні принципи забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням (пріоритету захисту життя та здоров'я; доступності; відповідності стандартам якості; простоти використання; оперативного постачання; цільового розподілення; інформування та навчання щодо використання; психологічного підтримання; економічної ефективності; співпраці з міжнародними організаціями; безпеки; безперервного контролю та нагляду з боку державних органів і мілітаризму).

4. Встановлено, що механізм адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту – це взаємопов'язана сукупність організаційно-правових та фінансово-економічних інструментів, правових заходів, способів та методів, які використовуються державою задля забезпечення належного функціонування та розвитку суспільних відносин у сфері адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту з метою захисту життя та здоров'я громадян та забезпечення законності і правопорядку в суспільстві. Аргументовано, що структура механізму адміністративно-правового забезпечення – це сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних адміністративно-правових елементів, яка утворює певну цілісність і визначає організацію, функціонування та розвиток відповідної системи. Визначено, що елементи механізму адміністративно-правового забезпечення застосування заходів індивідуального бронезахисту характеризуються багатогранною та різноманітною за своєю природою сутністю, яку класифіковано на такі групи: 1) нормативно-правові; 2) інституційно-правові; 3) організаційно-правові; 4) діяльнісно-правові.



5. Доведено, що під нормативно-правовим забезпеченням використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням необхідно розуміти компетентну діяльність уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, яка полягає у видаванні правових норм та приписів, обов'язкових до виконання, спрямовану на вжиття заходів щодо використання засобів індивідуального захисту цивільним населенням у процесі реалізації наданих їм повноважень. Сформульовано, що нормативно-правове регулювання забезпечення засобами індивідуального захисту має такі рівні: I – конституційний; II – законодавчий; III – нормативний; IV – відомчий, та здійснено його ґрунтовну характеристику.

6. Обґрунтовано, що суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням являють систему органів публічної адміністрації, яка за допомогою правових інструментів (способів, засобів, методів та процедур) формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням і спрямована на збереження життя та здоров'я людини в разі загрози. Водночас, суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним класифіковано за такими критеріями: по-перше, за порядком формування: а) виборні органи (організації) – ті, які обрані Українським народом, жителями певних адміністративно-територіальних одиниць, радами громадських організацій (Верховна Рада України, Президент України, органи місцевого самоврядування, громадські організації); б) органи, створені за порядком призначення (Рада національної безпеки і оборони України, вищий орган виконавчої влади – Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади – Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, інші ЦОВВ, Збройні Сили України, а також військові формування, утворені відповідно до чинного законодавства України); в) органи, які створюються за виборно-призначувальним порядком (відповідні суб'єкти громадянського суспільства, зокрема, Громадська рада при Міністерстві оборони України, члени якої обираються представниками громадянського суспільства та затверджуються Міністром оборони України); по-друге, за предметною компетенцією та повноваженнями: а) органи загальної компетенції (Рада національної безпеки і оборони України, Президент України, Кабінет Міністрів України, органи місцевого самоврядування); б) органи (організації) з особливими повноваженнями (Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство охорони здоров'я України, Збройні Сили України, Національна гвардія України, інші військові формування, утворені відповідно до чинного законодавства України, громадські об'єднання, правова мета яких обмежується діяльністю у сфері адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням).

7. Проаналізовано міжнародний досвід щодо адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, що є важливим елементом гарантування світової безпеки в сучасному світі, особливо під час різних конфліктів та криз. Визначено, що міжнародні організації, уряди і неурядові організації працюють над

забезпеченням цивільних такими засобами через гуманітарні програми, через підтримку урядів і міжнародну співпрацю. Доведено, що на основі вивчення міжнародного досвіду в Україні потрібно забезпечувати цивільне населення засобами бронезахисту, у тому числі через більш активне виконання міжнародних ініціатив та пропозицій, зокрема за допомогою: 1) Міжнародного Комітету Червоного Хреста, який досить часто підтримує цивільне населення в зонах конфліктів, включно із забезпеченням бронезахистами та іншими захисними засобами для волонтерів і гуманітарних працівників; 2) ООН та її Міжнародних агенцій, які за допомогою Програми ООН, такі як Управління Верховного комісара ООН з прав людини та Програма розвитку ООН, часто працюють над захистом цивільного населення, але питання забезпечення бронезахистом переважно обмежується гуманітарними місіями і захистом персоналу; 3) Міжнародних неурядових організацій, якими є такі організації, як Amnesty International, Save the Children та інші, можуть співпрацювати з місцевими урядами або міжнародними донорами для надання захисного обладнання цивільному населенню під час збройних конфліктів; 4) Міжнародних донорів та урядів. Саме окремі держави та благодійні організації (фонди) часто запускають програми для постачання бронезахистів, касок і засобів захисту громадянам у конфліктних зонах. Наприклад, Європейський Союз і США підтримують гуманітарні ініціативи, включно з постачанням захисного обладнання. Запропоновано впроваджувати в Україні досвід США щодо адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, який на законодавчому рівні передбачає гарантування цивільному населенню такого виду захисту відповідними засобами. Обґрунтовано, що оскільки бронезахисти та інші засоби захисту можуть вважатися військовими товарами, їх постачання цивільному населенню часто регулюється законодавством, яке обмежує вільний обіг засобів індивідуального бронезахисту. У деяких країнах (наприклад, у Італії, Іспанії, Бразилії тощо) ці товари підлягають контролю через загрозу використання в незаконних цілях. Наприклад, США дозволяють використання засобів бронезахисту цивільним населенням не як військових товарів, а як засобів, які забезпечують захист життя та здоров'я цивільного населення. Саме тому, потрібно врахувати досвід США у частині вільного придбання, використання та застосування засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням у власних цілях та на власний розсуд, та не обмежувати їх статусом військових засобів захисту.

8. Сформульовано основні напрями ефективності адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, зокрема: перший напрям – вдосконалення нормативно-правової бази; другий напрям – чіткий контроль за обігом засобів індивідуального бронезахисту; третій напрям – формування чіткої системи розподілу засобів бронезахисту; четвертий напрям – підвищення доступності засобів бронезахисту; п'ятий напрям – фінансова доступність засобів індивідуального бронезахисту; шостий напрям – налагодження власного виробництва та постачання, яке допоможе уникнути дефіциту в умовах

зростання попиту під час кризових ситуацій не лише серед військової категорії осіб, але й для цивільного населення; сьомий напрям – рівномірний розподіл та логістика; восьмий напрям - інформаційна доступність; дев'ятий напрям – пріоритетність для груп ризику, що передбачає забезпечення доступності засобів індивідуального бронезахисту для особливо вразливих груп населення, які перебувають під найбільшою загрозою; десятий напрям – контроль за цінами і боротьба зі спекуляціями; одинадцятий напрям – співпраця з міжнародними організаціями та партнерами, яка полягає у активному залученні міжнародних організацій та інших країн для забезпечення доступності засобів індивідуального бронезахисту тощо.

Доведено необхідність внесення змін та доповнень до чинного законодавства України, зокрема:

– розділ VI «Фінансування та матеріально-технічне забезпечення національного спротиву» Закону України «Про основи національного спротиву» доповнити п. 3.1. наступного змісту: «Забезпечення добровольчих формувань територіальних громад засобами індивідуального бронезахисту»;

– статтю 1 Закону України «Про національну безпеку України» доповнити поняттям забезпечення безпеки людини – як система заходів, способів, методів та процедур, що застосовується суб'єктами публічної адміністрації та яка полягає у забезпеченні застосування заходів індивідуального бронезахисту цивільного населення з метою захисту життя та здоров'я у разі виникнення небезпеки;

– Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах, яке затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. № 1225 доповнити п. 2 п.п. 12 поняттям «засобів індивідуального бронезахисту» як індивідуальні, специфічні засоби, які застосовуються для захисту органів людини від травмування, а також з метою відвернення чи зниження травматичної дії ушкоджувальних елементів;

Встановлено необхідність розроблення та прийняття на державному рівні Концепції забезпечення засобами індивідуального бронезахисту цивільного населення.

## СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

### *Статті в наукових фахових виданнях України:*

1. Стрельченко А. М. Система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. В. 84. Ч. 3, 2024. С. 198–203.
2. Стрельченко А. М., Стрельченко О. Г. Сучасні наукові аспекти поняття «адміністративно-правового регулювання» та «адміністративно-правового забезпечення». *Наука і техніка сьогодні*. № 8 (36), 2024. С. 169–180.
3. Стрельченко А. М., Стрельченко О. Г. Comparative-legal characteristics of "administrative-legal regulation" and "administrative-legal security" and their modern interpretation. *Наукові перспективи*. № 8 (50), 2024. С. 559–569.
4. Стрельченко А. М. Поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту. *Журнал східноєвропейського права*. № 126, 2024. С. 138–142.
5. Стрельченко А. М. Порівняльно-правова характеристика адміністративно-правового забезпечення використання засобів бронезахисту цивільного населення в Естонії. *Наука і техніка сьогодні*. № 9 (37), 2024. С. 121–133.
6. Стрельченко А. М. Класифікація принципів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. *Національні інтереси України*. № 3, 2024. С. 225–234.

### *Стаття в наукових періодичних виданнях інших держав:*

7. Strelchenko A. Administrative and legal characteristics of the establishment and development of the organizational and legal principles of the use of individual armor protection: the new kingdom period and the middle ages. *Visegrad journal on human rights*. № 2, 2023. С. 147–151.

### *Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:*

8. Стрельченко А. М. Особливості використання засобів індивідуального бронезахисту у період нового царства : Матеріали науково-практичного семінару «Адміністративно-правове забезпечення діяльності публічної адміністрації в умовах воєнного стану» (Київ, 22 лютого 2023 року). С. 235–240.
9. Стрельченко А. М. Детермінування поняття «суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням» : Всеукраїнська науково-практична конференція «Безпекова ситуація в Україні в умовах війни: стан, загрози, напрями забезпечення безпеки» (Київ, 27 вересня 2024 року). Київ, 2024. С. 370–372.
10. Стрельченко А. М. Характеристика адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням : ХІХ Науково-практичний семінар «Адміністративно-правове забезпечення діяльності публічної адміністрації» (Київ, 20 червня 2024 року). Київ, 2024. С. 148–150.
11. Стрельченко А. М. Період козаччини як основний історичний етап становлення та розвитку адміністративно-правового забезпечення засобами індивідуального бронезахисту цивільного населення : Матеріали

міжкафедрального круглого столу «Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану» (Кривий Ріг, 20 вересня 2024 року). Кривий Ріг : Криворізький навчально-науковий інститут ДонДУВС, 2024. С. 83–86.

12. Стрельченко А. М. Характеристика принципів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. V Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи» (Київ, 30 жовтня 2024 року). Київ : Міністерство оборони України. Національний університет оборони України, 2024. С. 50–52.

13. Стрельченко А. М. Характеристика важливих напрямків ефективності адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням : Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «*Research of young scientists: from idea generation to project implementation*» (Lyon, France 28-30 October, 2024 year). Lyon, France, 2024. С. 84–86.

14. Стрельченко А.М. Характеристика контролю за обігом засобів індивідуального бронезахисту як напрямок удосконалення адміністративно-правового забезпечення засобами індивідуального бронезахисту цивільного населення: матеріали X International Scientific and Practical Conference : «*Scientific trends in the development of science and education*» (Thessaloniki, Greece 04-06 November, 2024 year). Thessaloniki, Greece, 2024. С. 81–84.

## АНОТАЦІЯ

**Стрельченко А. М. Адміністративно-правове забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.**

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2025.

У дисертаційному дослідженні проведено комплексний аналіз адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. Розкрито поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. Особлива увага приділяється характеристиці елементів та нормативно-правового регулювання забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. Визначальну роль приділено дослідженню суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. Сформульовано основні напрями ефективності адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.

**Ключові слова:** адміністративно-правове забезпечення; засоби індивідуального бронезахисту; цивільне населення; нормативно-правове регулювання; публічна адміністрація; суб'єкт адміністративно-правового забезпечення; напрями удосконалення.

## SUMMARY

**Strelchenko A. M. Administrative and legal support for the use of individual armor protection by the civilian population.** – *Qualification work on manuscript rights.*

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences on the specialty 12.00.07 administrative law and process; financial law; information law. – Open International University of Human Development "Ukraine", Kyiv, 2025.

The dissertation research conducted a comprehensive analysis of the administrative and legal support for the use of personal protective equipment by the civilian population.

The dissertation reveals the concept and features of the administrative and legal support for the use of personal protective equipment by the civilian population.

Special attention is paid to the characteristics of the elements and regulatory and legal regulation of the use of personal protective equipment by the civilian population.

The principles of administrative and legal support for the use of personal protective equipment by the civilian population are classified into the principles of scientific support for the use of personal protective equipment by the civilian population (the principle of correspondence between theory and practice; the principle of objectivity; the principle of comprehensiveness of scientific support; the principle of determinism and dialectical development; the principle of reality and economy); administrative principles for the use of personal protective equipment by the civilian population (the principle of priority of human and citizen rights and freedoms; the rule of law; the principle of equality; the principle of democracy of lawmaking and implementation of law, etc.); Characterological principles of ensuring the use of personal protective equipment by the civilian population (the principle of priority of life and health protection; the principle of accessibility; the principle of compliance with quality standards; the principle of ease of use; the principle of operational supply; the principle of targeted distribution; the principle of information and training on use; the principle of psychological support; the principle of economic efficiency; the principle of effective cooperation with international organizations; the principle of security; the principle of continuous control and supervision by state bodies and the principle of militarism. The primary role is given to the study of subjects of administrative and legal support for the use of personal protective equipment by the civilian population. They are systematized according to the following criteria: 1) by the order of formation: a) elected bodies (organizations); b) bodies established in the order of appointment (the National Security and Defense Council of Ukraine, higher executive bodies - the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Defense of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs, other central executive bodies, the Armed Forces of Ukraine, other military formations formed in accordance with the current

legislation of Ukraine); c) bodies established by election and appointment (relevant civil society entities, in particular, the Public Council under the Ministry of Defense of Ukraine, whose members are elected by representatives of civil society and approved by the Minister of Defense of Ukraine); 2) by subject matter competence and powers, the entities of administrative and legal support for the use of individual body armor by the civilian population are classified according to the following criteria: a) bodies of general competence (National Security Council of Ukraine, President of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, local self-government bodies); b) bodies (organizations) with special powers (the National Security and Defense Council of Ukraine, the Ministry of Defense of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs, the Ministry of Health of Ukraine, the Armed Forces of Ukraine, the National Guard of Ukraine, other military formations formed in accordance with the current legislation of Ukraine, public associations whose legal purpose is limited to activities in the field of administrative and legal support for the use of personal protective equipment by the civilian population). The main directions of effectiveness of administrative and legal support for the use of personal protective equipment by the civilian population have been formulated, in particular: the first direction is to improve the regulatory and legal framework; the second direction is to clearly control the circulation of personal protective equipment; the third direction is to form a clear system for distributing personal protective equipment; the fourth direction of improvement is to increase the availability of personal protective equipment; the fifth direction of effectiveness is to make personal protective equipment financially accessible; the sixth direction is to establish own production and supply; The seventh direction is uniform distribution and logistics; the eighth direction is information accessibility; the ninth direction of efficiency is prioritization for risk groups; the tenth direction of efficiency is price control and combating speculation; the eleventh direction is cooperation with international organizations and partners, which consists in the active involvement of international organizations and other countries to ensure the availability of personal protective equipment, etc.

The author proposed ways of effective legal regulation of administrative and legal support for the use of personal protective equipment by the civilian population by amending the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine", Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 4, 2000 No. 1225 "On Approval of the Regulations on the Procedure for Accounting, Storage, Decommissioning and Use of Military Property in the Armed Forces" and proved the need to develop and adopt a Concept for Providing Personal Protective Equipment to the Civilian Population.

**Keywords:** administrative and legal support; means of individual armor protection; civilian; normative and legal regulation; public administration; subject of administrative and legal support; areas of improvement.